

Әлемдегі электр және көмір нарығына шолу

Жаһандық электр энергиясын тұтыну

Электр энергиясы өмір мен экономикада, әсіресе электромобильдер мен жылу сорғылары сияқты технологиялардың таралуымен маңызды бола түсуде. Халықаралық энергетикалық қоғамдастықтың мәліметі бойынша, 2023 жылы электр энергиясына әлемдік сұраныс 2,2%-ға өсіп, шамамен 28000 тераватт-сағатты құрады. Бұл 2022 жылы тіркелген 2,4% өсімнен сәл аздау. Бұл өсуді бірнеше аймақтарға бөлуге болады. Жалпы өсімге ең үлкен үлес Қытай, одан кейін Үндістан және Оңтүстік-Шығыс Азия елдері қосады.²

2023 жыл Украинадағы қақтығыспен және Израиль мен Палестина арасындағы соғысқа байланысты геосаяси шиеленістің күшеюімен шиеленіскен энергетикалық дағдарысқа байланысты қиын жыл болды. Мұның бәрі әлемдік экономикаға айтарлықтай әсер етті.³

Инфляцияның жоғарылауы, пайыздық мөлшерлемелердің жоғарылауы және қарыздың ұлғаюуы жағдайында жаһандық деңгейде елеулі экономикалық шектеулер пайда болды. Жеткізу тізбегіндегі проблемалар мен шығындардың өсуі энергетика саласындағы жағдайды нашарлатуды жалғастырды. Сонымен қатар, 2023 жылдың жазы электр энергиясын тұтынуға әсер еткен тарихтағы ең ыстық жаздардың бірі болғанын атап өткен жөн.⁴

Дамып келе жатқан нарықтар тұрғын үй және көлік секторларын экономикалық дамыту және электрлендіру арқылы электр энергиясына сұраныстың айтарлықтай өсуді көрсетеді. Өсудің негізгі қозғаушы күші — бұл үлкен көлемдегі энергияны қажет ететін деректер орталықтары және жасанды интеллект пен криптовалюта сияқты технологиялар. Оларға сұраныс 2026 жылға қарай екі есе артады деп болжануда. Дамыған елдерде сұраныс төмендегенімен, бұл әртүрлі себептерге байланысты болды: Еуропада экономикалық құлдырау мен өндіріс белсенділігінің төмендеуіне байланысты, АҚШ-та жұмсақ ауа-райына байланысты, ал Жапонияда жаздың ыстық болғанына қарамастан энергияны үнемдеу және өндірісті баяулату шаралары арқылы.

Болашақ кезеңге болжам:

Электр энергиясына деген сұраныс тезірек өсіп, 3,4% деңгейіне жетеді деп күтілуде. Жалпы тұтыну шамамен 30700 ТВт-сағ құрайды. Бұл өсім негізінен 2023 жылы пайда болған үрдіске сәйкес келеді. Бұл өсімге Қытай, Үндістан және Оңтүстік-Шығыс Азия сияқты аймақтар үлес қосуда. Осы аймақтардағы электр энергиясын тұтынудың өсуді талдау энергияны тұтынудың өзгеріп жатқан жаһандық тенденцияларын көрсетеді. Ол сондай-ақ халықаралық энергетикалық жүйеде дамып келе жатқан нарықтардың маңызды рөлін атап көрсетеді.

²Electricity 2024.

³Highlights of global energy market in 2023.

⁴2023 Summer Reliability Assessment.

2023 жылы электр энергиясына әлемдік сұраныс 2,2%-ға өсіп шамамен

28 000

тераватт-сағатты құрады

Электр энергиясына деген сұраныс тезірек өсіп, 3,4% деңгейіне жетеді деп күтілуде. Жалпы тұтыну шамамен

30 700

ТВт-сағ құрайды

Көмір нарығы

Көмір электр энергиясының ең үлкен көзі болып табылады, ал электр энергетикасы нарықтың үштен екісін құрайтын ең ірі көмір тұтынушысы болып табылады.

2023 жылы әлемдік көмір нарығында тепе-теңдік үрдісі байқалды. Көмір бағасы жылдың басында төмендеді, бұл Қытай мен Үндістандағы көмір өндірісінің айтарлықтай өсуінің нәтижесі болды. Өндірістің бұл өсуі нарықтық бағаны тұрақтандыра отырып, жаһандық деңгейде көмір жеткізілімінің ұлғаюына ықпал етті.

Қытай көмір нарығында үстемдік етеді, әлемдік сұраныстың 55%-дан астамын және Дүниежүзілік өндірістің жартысынан көбін алады, дегенмен 2023 жылы өндіріс өсімі баяулады. Үндістан сонымен қатар көмірге жаһандық сұраныстың 10%-дан астамын алатын маңызды рөл атқарады. Өз кезегінде, дамушы және өсіп келе жатқан экономикалар әлемдік сұраныстың 15% қамтамасыз етеді, дегенмен олардың үлесі соңғы жылдары төмендеу тенденциясын көрсетті.

Дамыған экономикалардағы көмірге деген сұраныс сол кезеңде жартысына жуықтады. Америка Құрама Штаттары әлемдік көмір тұтынудың шамамен 5% құрайды, ал Еуропалық Одақ шамамен 3% құрайды.

Болашақ кезеңге болжам:

Энергетикалық көмір нарығында айтарлықтай өзгерістер күтілмейді және тапшылықтың пайда болуының алғышарттары байқалмайды. Бұл Қытай көмірді өндіру мен импорттаудың тұрақты жоғары көлемін сақтаған жағдайда өзгеріссіз қалады.

⁵Coal 2023. Analysis and forecast to 2026.

⁶Accelerating Just Transitions for the Coal Sector.

